

Lietuvos Respublikos Finansų ministerijai

2019 m. sausio 11 d.

Lukiškių g. 2, Vilnius

DĖL MOKESČIŲ ADMINISTRAVIMO ĮSTATYMO NR. IX-2112 2, 71, 155, 156 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO IR ĮSTATYMO PAPILDYMO 71¹, 71² IR 71³ STRAIPSNIAIS ĮSTATYMO PROJEKTO

Asociacija „Investors’ Forum“ (toliau – Investuotojų Forumas), jungianti stambiausius ir aktyviausius investuotojus į Lietuvos ekonomiką, aktyviai dalyvauja teikdama pasiūlymus kaip pagerinti mokesčių sistemos efektyvumą ir konkurencingumą, todėl teikia savo pastabas dėl minėto įstatymo projekto nuostatų, susijusių su mediacijos institutu mokesčiniuose ginčuose.

Siūlomam mediacijos institutui, kaip alternatyviam ginčų sprendimo būdai mokesčines bylose, iš esmės pritariame.

Manome, kad alternatyvūs ginčų sprendimo būdai neretais atvejais padidina tikimybę ginčus išspręsti greičiau bei efektyviau, kas yra naudinga abiem ginčo šalims – tiek mokesčių mokėtojui, tiek ir valstybei, veikiančiai per mokesčių administratorių. Taip pat manome, kad alternatyvus ginčų sprendimo būdas mediacijos keliu papildytų esamas teisinės galimybes, kurios prieinamos mokesčių mokėtojui ir prisidėtų prie esminių apmokestinimo teisinio reglamentavimo ir taikymo principų - teisingumo, apmokestinimo aiškumo ir turinio viršenybės prieš formą – įgyvendinimo.

Svarbu pažymėti, kad mokesčinės prievolės turinys, jos atsiradimo, vykdymo ir pasibaigimo tvarka ir pagrindai turi būti aiškiai apibrėžti Lietuvos Respublikos mokesčių teisės aktuose. Tačiau mokesčių ginčų atvejų analizė leidžia teigti, kad neretai tai nėra užtikrinama. Mediacijos procesas padėtų ne ginčo keliu mokesčių mokėtojui ir mokesčių administratoriui argumentuoti savo pozicijas ir siekti šio principo pasiekimo.

Taip pat svarbu atkreipti dėmesį į tai, kad ne visada visos sandorių faktinės aplinkybės, mokesčių administratoriaus nuomone reikšmingos apmokestinimui, yra dokumentuojamos arba fiksuojamos mokesčių mokėtojų apskaitoje. Mediacija, dalyvaujant mediatoriui kaip nepriklausomai šaliai, leistų ne ginčo keliu mokesčių mokėtojui ir mokesčių administratoriui pateikti ir paaiškinti faktines aplinkybes, diskutuoti, kodėl patikrinimo arba ankstesnės mokesčio ginčo stadijos metu atskiros faktinės aplinkybės

buvo mokesčių administratoriaus neįvertintos, kodėl mokesčių mokėtojas teikia papildomus įrodymus ir kaip jis juos vertina. Tai gali būti ypatingai efektyvu tam tikrų mokestinių ginčų ir mokesčių mokėtojų atvejais.

Visgi, tam, kad siūlomas institutas būtų veiksmingas ir patrauklus mokesčių mokėtojui bei valstybei, o taip pat, kad jis būtų geriau suderintas su esamu ikiteisiniu ir alternatyviu mokestinių ginčų reglamentavimu (vertinant Mokestinių ginčų komisijos įgaliojimus bei susitarimo su mokesčių administratoriumi institutą), mūsų nuomone, turėtų būti atlikti tam tikri pakeitimai, dėl to teikiame keletą pastabų.

1. Siūlomais Mokesčių administravimo įstatymo pakeitimais iš esmės yra įtvirtinama, kad mokesčių administratorius ir mokesčių mokėtojas gali pasirašyti susitarimą dėl mokesčio ir su juo susijusių sumų dydžio pagal 71 straipsnį, nebe visų mokestinių ginčų nagrinėjimo etapų metu, o tik iki skundo dėl mokesčių administratoriaus sprendimo padavimo Mokestinių ginčų komisijai arba teismui termino pabaigos. Nuo šio momento, pagal siūlomas nuostatas, bus galima tik mediacija.

Manome, kad siekiant skatinti ginčus sprendžiančių subjektų pozityvią konkurenciją ir efektyvumą, turėtų būti nustatytas pereinamasis laikotarpis, per kurį, visų mokestinio ginčo nagrinėjimo etapų metu būtų palikti galioti ir alternatyviai taikomi abu instrumentai. Tai padėtų užtikrinti galimybę mokesčių mokėtojui pasinaudoti bent vienu iš instrumentų, nes, priešingu atveju, dėl potencialių praktinių kliūčių, tokiai galimybei būtų užkirstas kelias. Manome, kad bent jau iš pradžių, kai mokestiniuose ginčiuose bus pradėta taikyti mediacija, viena iš tokių kliūčių taptų mediatorių, kurie specializuojasi mokesčių teisėje ir/ar mokestiniuose ginčiuose, trūkumas. Šiuo metu, pagal skelbiamą oficialų mediatorių sąrašą, yra vos keturi mediatoriai¹, turintys mokestinės patirties. Nors tikime, kad ateityje šis skaičius išaugs, iki tol mediacija gali neįvykti vien dėl tos priežasties, kad neatsiras tinkama kandidatūra, kuriai pritartų abi ginčo šalys (atkreiptinas dėmesys, kad šiuo metu mediatorių sąraše esantys ir mokesčių specializaciją turintys mediatoriai yra Valstybinės mokesčių inspekcijos darbuotojai, todėl dėl šališkumo šių mediatorių paskyrimui daugeliu atvejų gali nepritarti mokesčių mokėtojas).

To pasėkoje, ne tik mediacijos institutas taps sunkiai praktiškai įgyvendinamas, bet neįvykus mediacijai (dėl praktinių kliūčių, o ne dėl to, kad šalys nerado kompromiso dėl esmės), šalys nebegalės sudaryti ir susitarimo pagal įstatymą, nes tam bus pasibaigęs įstatyme numatytas terminas. Todėl, kaip minėta, būtų tikslinga numatyti bent pereinamąjį laikotarpį, kuriuo susitarimo galimybė išliktų visų mokestinio ginčo nagrinėjimo etapų metu, kaip alternatyva mediacijai, jei ji dėl minėtų priežasčių neįvyktų.

2. Siūlomais Mokesčių administravimo įstatymo pakeitimais iš esmės yra įtvirtinama, kad mokestinio ginčo šalims apie galimybę mokestinį ginčą perduoti nagrinėti mediacijos būdu bus pranešama, taip pat mediacijos esmė ir pasekmės paaiškinamos tik atvykus į pirmąjį ginčo nagrinėjimo posėdį. Siekiant didesnio efektyvumo mediacijos įgyvendinimo procese ir kartu, kad kuo didesnė mokesčių mokėtojų dalis būtų laiku ir tinkamai informuota apie galimybę mokestinį ginčą perduoti spręsti mediacijos būdu, siūlytume 71¹ straipsnį arba jį įgyvendinančius poįstatyminius teisės

¹ <https://e.teismas.lt/lt/public/teismin%C4%97-mediacija/>

aktus, ar bent jau vidines tvarkas papildyti nuostata, kuria būtų numatoma apie mediacijos galimybę mokesčių mokėtoją automatiškai informuoti jam pateikus skundą Mokestinių ginčų komisijai arba teismui, iki ginčo nagrinėjimo posėdyje pradžios.

3. 71¹ straipsnio 4 dalis numato, kad mokesčių administratorius, atsisakydamas spręsti mokestinį ginčą mediacijos būdu turi nurodyti atsisakymo priežastis. Atsižvelgiant į tai, kad bet koks valstybės institucijos sprendimas turi būti pagrįstas, o taip pat siekiant paskatinti kuo dažnesnį naujojo mediacijos mokestiniuose ginčiuose instituto naudojimą, manome, kad mokesčių administratoriaus nurodomos atsisakymo priežastys turėtų būti **argumentuotos**. Todėl siūlytume atitinkamai pakoreguoti 71¹ straipsnio 4 dalies formuluotę.
4. 71¹ straipsnio 7 dalyje numatyta, kad Mokestinių ginčų komisija paskiria vykdyti mediaciją Mokestinių ginčų komisijos nariui, kuris yra mediatorius, pagal galimybes atsižvelgusi į abiejų ginčo šalių suderintą nuomonę dėl mediatoriaus, kuris yra Mokestinių ginčų komisijos narys, arba praneša Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnybai apie tai, kad reikia parinkti mediatorių iš Lietuvos Respublikos mediatorių sąrašo. Manome, kad šia nuostata iš esmės yra suteikiama prioritetinga eilė Mokestinių ginčų komisijos nariui ir toks prioretizavimas yra ydingas, nes prieštarauja pagrindiniam mediacijos instituto principui, pagal kurį šalys yra visiškai laisvos taikyti mediaciją, todėl akivaizdu, kad ir mediatoriumi gali būti skiriamas tik toks asmuo, kuriam pritaria abi ginčo šalys. Jei į ginčo šalių nuomonę dėl mediatoriaus būtų atsižvelgiama tik pagal galimybes, kaip formuluojama aptariamame straipsnyje, tai akivaizdžiai prieštarautų Mediacijos įstatymo 12 ir 13 straipsnio nuostatoms, kuriose numatyta, kad mediacija taikoma ir mediatorius skiriamas ginčo šalių rašytiniu susitarimu, o mediatorius parenkamas arba jo kandidatūra rekomenduojama tik esant ginčo šalių prašymui. Suprantame, kad Mediacijos įstatymas yra taikomas tik civiliniams ginčams spręsti, tačiau manome, kad nepriklausomai nuo to, ar ginčas vyksta civiliniame, ar administraciniame procese, pagrindiniai mediacijos principai neturėtų esmingai skirtis. Atsižvelgiant į tai siūlome, kad Mediacijos įstatymas būtų taikomas tiek, kiek neprieštarauja Mokesčių administravimo įstatymo nuostatoms. Taip pat siūlome, kad vykdyti mediaciją būtų skiriamas mediatorius iš Lietuvos Respublikos mediatorių sąrašo, kurio kandidatūrą išsirenka ir jai pritaria abi ginčo šalys, nebent šalys aiškiai raštu išreiškia pageidavimą, jog Mokestinių ginčų komisija paskirtų arba rekomenduotų mediatoriaus kandidatūras, kurias svarstytų ginčo šalys.

Esant reikalui, Investuotojų Forumo mokesčių darbo grupės nariai yra pasirengę detalčiau pristatyti šiame rašte pateiktus pasiūlymus.

Pagarbiai

Vykdomoji direktorė

Rūta Skyrienė